

زیبائی‌های اسلام (۳)

زیبائی‌های سنت رسول الله (ص)

محسن کدیور

۱۵ رمضان ۱۴۳۲، ۲ مرداد ۱۳۹۲، ۲۴ جولای ۲۰۱۳

بنیاد اسلامی و فرهنگی ایرانیان، هیوستون تگزاس

سنت نبوی دومین منبع اسلام

- سنت رسول الله (ص) دومین منبع اسلام است و پس از قرآن کریم مهمترین شاخص اسلام است.
- سنت رسول الله: قول و فعل و تقریر پیامبر
- روایات منقول از پیامبر پس از تحقیق سندی قابل انتساب به ایشان است.

لزوم پیروی از پیامبر (ص)

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (آل عمران ۳۱)

بگو: اگر خدا را دوست می‌دارید، از من پیروی کنید، تا خدا (نیز) شما را دوست بدارد؛ و گناهانتان را ببخشد، و خدا آمرزنده مهربان است.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ (محمد: ۳۳)

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! اطاعت کنید خدا را، و اطاعت کنید رسول (خدا) را، و اعمال خود را باطل نسازید!

سه کارکرد اصلی پیامبر (ص)

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُم
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (الجمعة: ٢)

و کسی است که در میان جمعیت درس نخوانده رسولی از خودشان برانگیخت که آیاتش را بر آنها می خواند و آنها را تزکیه می کند و به آنان کتاب (قرآن) و حکمت می آموزد هر چند پیش از آن در گمراهی آشکاری بودند.

● تلاوت آیات

● تزکیه

● تعلیم کتاب و حکمت

شئون پیامبر (ص)

پیام رسان وحی الهی (تلاوت آیات)

معلم دین (تعلیم کتاب و حکمت)

اسوهی مومنان (تزکیه)

زمامدار سیاسی

قاضی در منازعات

ولایت تکوینی

کتاب و سنت

میراث سنت نبوی (ص):

- روایات معتبر حاوی تعالیم اسلامی
- شارح و مفسر و مفصل و مبین قرآن کریم
- درک صحیح ایمان و عمل صالح در گرو کتاب و سنت است.
- سنت به دو طریق روایت شده است: طریق اهل بیت و طریق صحابه و خلفا
- شرط اعتبار سنت عدم تعارض با کتاب است.

سه رویکرد به سنت

اول. رویکرد ظاهرگرایانه و قالبی (عمل مطلق به ظاهر سنت بدون توجه به اهداف آن)

دوم. رویکرد هدف‌گرایانه‌ی مطلق

سوم. رویکرد اعتدالی (اهداف شریعت در کنار رعایت قالبها در عبادات و شبه عبادات)

زبان سنت

سنت پیامبر در حوزه‌ی شریعت دو گونه است: احکام دائمی و احکام موقت و موسمی
گاهی سخنان پیامبر در حد فهم مخاطب اولیه است و زمانی فراتر از فهم او.
اما این سخنان همواره در چارچوب فرهنگ زمان و زمین مخاطبان اولیه است.

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ (ابراهیم: ۴)

ما هیچ پیامبری را، جز به زبان قومش، نفرستادیم؛ تا (حقایق را) برای آنها آشکار سازد.

قال رسول الله (ص): انا معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم

ما پیامبران امر شده ایم تا با مردم به اندازه عقولشان سخن بگوئیم.

زیبایی های سنت نبوی

سنت پیامبر در زمان و زمین خود زیبا بوده است .

تکرار ظاهر سنت در خارج از زمان و زمین اولیه یعنی خارج از زمینه لزوما زیبا نیست .

برای درک و حفظ زیبایی های سنت نبوی چاره ای جز استخراج قواعد و امور کلی و عمومی نداریم .

امور فرازمانی و فرامکانی سنت پیامبر امروز هم زیبا و حرکت آفرین است .

این گوه‌رهای زیبا در سنت نبوی چیستند ؟

پیامبر رحمت

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ (الأنبياء: ۱۰۷)

ما تو را جز برای رحمت جهانیان نفرستادیم.

مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ (الفتح: ۲۹)

محمد (ص) فرستاده خداست؛ و کسانی که با او هستند در برابر کفار
سرسخت و شدید، و در میان خود مهربانند؛ پیوسته آنها را در حال رکوع و
سجود می‌بینی در حالی که همواره فضل خدا و رضای او را می‌طلبند؛ نشانه
آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است.

اخلاق سرلوحه‌ی تعالیم نبوی

قال رسول الله (ص): بعثت لاتمم مكارم الاخلاق
برانگیخته شده ام تا مکارم اخلاق را تکمیل کنم.

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ (القلم: ٤)

و تو اخلاق عظیم و برجسته‌ای داری!

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا
(الأحزاب: ٢١)

مسلماً برای شما در زندگی رسول خدا سرمشق نیکویی بود، برای آنها که امید به رحمت خدا
و روز رستاخیز دارند و خدا را بسیار یاد می‌کنند.

مدارا و سودمندی برای مردم

دو سرخط تعالیم نبوی

- خصلتان ليس فوقهما من البر شيء: الايمان بالله والنفع لعباد الله،
- وخصلتان ليس فوقهما من الشر شيء: الشرك بالله والضرر لعباد الله.
- مداراة الناس نصف الايمان والرفق بهم نصف العيش.
- رأس العقل بعد الايمان بالله مداراة الناس في غير ترك حق.
- إرض من الناس بما ترضى لهم به من نفسك.
- تحب الناس يحبوك.
- والق أخاك بوجه منبسط.